

БРОЈ 10 ДЕПТА

НАРОД

Гукопљас се не прилађује

Огласи и белешке на плаћују се по погодби.

Редакција је у Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Ђ. МИЛЕТИЋ

ЈЕДНА СЕДНИЦА

Одбор за спољну политику у мађарској делегацији расправљао је о буџету министарства иностраних дела. Предложено је, да се министру Чернину изгласа поверење. После тога одбор је извештен да су за 10 дана обустављена непријатељства на руском фронту.

Барт је захтевао, да се делегација детаљно извести о саставу нове пољске државе и о њеним односима са аустроугарском монархијом.

Андраши жели, да се при закључивању мира поведе озбиљно рачуна о стратегијским интересима. Тражи да Аустрија задржи Ловћен, а да Италијани напусте Валону. Венецијански крајеви нека послуже Аустрији као залога, да ће Италија испунити тај услов. Препоручује да се учврсти савез са Немачком и да се одржи са Турском и Бугарском.

Карољи би хтео да зна, шта мисли Немачка са Белгијом. Верује да америчке припреме нису обичан «блеф», већ да се Америка озбиљно спрема на рат. Боји се, да Америка не присили неутралне државе, да се подигну против централних сила.

Граф Тиса вели, да је загушљиву атмосферу у јулу месецу 1914. год. о којој је говорио Карољи, створио споразум, јер да су управни руски и француски кругови, услед интервенције Енглеске били уверени, да су они војнички јаки. Говорећи о Италији рекао је, да нема сумње да је за њу 1914. год. био наступило «казус федерис». Вели да нема никакве опасности од преговора са новом руском владом, која је напустила досадању империјалистичку традицију руску. Вели да се Мађари радују ускрснућу Пољске државе и да желе, да она створи персоналну унију са Аустроугарском монархијом.

Затим је Чернин држао један дуг говор. Одговарајући Андрашију рекао је, да је Аустрија везана са Немачком у овом дефанзивном ар-

ту, као што је то већ наглашено у Рајхстагу. Вели, да се Аустрија налази у бољем положају него ли Немачка. Монархија је заузела простране непријатељске територије, док су све немачке колоније у рукама непријатеља. Логично је, вели даље, да Немачка неће закључити мир све дотле док јој се не врате њене колоније. Пориче да је политика монархије слаба и зависна од Немачке. «Ми се боримо наставно је министар, за одбрану Немачке исто као што се боримо и за одбрану своје државе; боримо се за Елзас и Лорен, као што се Немачка борила за Трст и Лавов. Не видим никакву разлику између Штрасбурга и Трста. Ако на бојном пољу наступи нова ситуација, што није искључено, и ако се на другим фронтима десне велики догађаји, са пуно радости поздрављују онај час, кад се наша војска буде борила уз наше савезнике и на другим фронтима. Ако у државама Споразума има још људи, који се надају, да ће нас успети раздвојити, ти су или слаби психолози или наивни.»

За Италију вели, да је у почетку рата могла да преговара са монархијом. Онда је она могла добити оно, што никад не би била у стању да оствари. Данас, у најбољем случају, може да постигне «статус кво анте белум».

Чернин одбија Карољеве приговоре, да је аустријска дипломатија крива, што су Италија и Румунија пришле непријатељу. Вели, да аустријска дипломатија није могла да измени уверења тих народа о унутрашњим приликама у Аустро-Угарској монархији.

Жали, што ће објава рата Америке Аустро-Угарској, имати жалосних последица за аустријске и мађарске поданике у Америци. У посланици председника Вилсона он примећује неки прогрес у питању о праву народа да слободно располагају својом судбином и сам преци-

зира своје идеје у томе питању. Он закључује, да се под тим изразом крије захтев, да се од Аустрије отргну разни делови њене територије и да јој се одузме право да слободно управља својом територијом и да уређује односе између појединих народности међусобно и према држави. «Тај захтев садржи у себи негацију државне суверености и иде на то, да се на европској конференцији реши унутрашње и територијално питање Аустро-Угарске.

Али једна страна држава не може захтевати да се меша у унутрашње ствари друге државе. Ову границу, у праву народа да слободно управља својом судбином, поставило је међународно право. Уређење односа између појединих народности је унутрашње државно питање.

Изјављујем, да најенергичније одбијамо свако мешање у наше унутрашње ствари.»

ЧЕСИ И МАЂАРИ

Берн. — У Бечком парламенту понов је дошло на рад чешко питање. Посланик Странски држао је један одмерен али веома енергичан говор, у коме је напао нечувен и безобразан покушај Мађара, да угуше чешки покрет за слободом. Чески рекао је посланик Странски — на кад се нису одрекли своје националне и државне независности.

Пошто је расветлио чешке аспирације рекао је, да ће немачка покушај против Чеха пропасти, јер се боре против правде, која је битни победнички елемент у овом светском рату.

Мађарска је земља тираније и деспотизма. Дуализам аустро-мађарски створен је рекао је говорник непрестано прекидан од немачких посланика — да омогући превласт Немаца у Аустрији и Мађара у Угарској над осталим народностима.

МИР У ПОРТУГАЛИЈИ

Лисабон. — Званичан комунике: У целој земљи влада потпун мир. Пријем, којег је имала револуција, превазишао је свако очекивање. Сви политички елементи, који нису били приврженици старе владе, задовољни су са новим стањем. Револуционарни одбор, који

управља у име народа, ослободио је све политичке кривце, повратио је слободу штампе, одобрио повратак свим протераним дописницима и укинуо декрет, којим се наређивало прогонство португалских свештеника, чиме се наносила велика увреда верској осетљивости католика. Одбор ће поштовати све уговоре и остаје веран савезу са Енглеском и другим народима, који су у рату против Немачке. Уверен је у победу над непријатељима слободе и поздравља португалске трупе, које се боре у Француској и Африци.

ДЕБАТА У РАЈХСТАГУ

Цирих. — После говора канцеларског, развила се ве-

Говор др. Тресића Павичића

(Наставак)

У лугим подесним ходницама није било студено, јер су људи били увијек у таквој стаци, да је зрак био напуњен неком топлим паром, као у првој купели, кроз коју су жириле електричне лампе, као кроз маглу. А пошто су морали спавати у редовима на обје стране ових тунела, која су били ускои, то се не могаху никакво прострвјети, да се ногама не дунају. Брзо се појави пјегави тиф назван од ових несретника очајним хумором tunnelitis terribilis. Из почетка се је умирало по два по три даномице, а кашње у гомилама. А пошто је настало хладније вријеме, то су свачији мртваче, а давали одијела огољелима. Чисто лежаху мртви и живи по цијелу ноћ један до другог. Често би болесници, обесвијешћени врућицом, отплавали гдјегод у кут, те се забили у сламу, гдје би их истом након три четири дана мртвачки воњ одао. Тјелеса бацаху на свопове у кола. Неки циганин поставио би се на чело спровода, са крвжом у руди, с огавним црничким смјехом на лабрдама, док би мађарски војници дречали око кола и ијукали, како да су заробили чету непријатеља. Прави сабат вјештица, која би испуњао срца гледаоца гњушањем и згражањем.

Храна бијаше тако огавна да су многи гладовали много дана, јер им желудац није могао примати то одаратно јело. Воде није уопће било, али водохола доста, јер је стражмештар Рознер тјерао њим уносан посао. Јадници пијају, да се смеду, да заборае жи-

ла дискусија, у којој су учествовали преставници свију странака.

Шајдеман је изјавио у име социјалиста:

«Немачка радничка класа радосно поздравља и помаже први корак ка миру. — Она нестрпљиво очекује дан када ће се француски и енглески радници наћи на истом терену. Неодољива струја, која догађаје у Русији, обузће исто тако нашу земљу. У овом рату Русија није побужена.»

Фашбек је изјавио у име странке прогресиста:

«Наша влада, као и наш народ, готови су да закључи са нашим противницима један частан споразум. Са задовољством поздрављамо канцеларске речи о предлогу у циљу пацифичког зближења.

Наша је жеља да са руским народом живимо у трајном пријатељству и миру.»

Вот, да из овог кужног зрака и из труле слеме, заражене бакцилама пјегави тифа, што прије дођу у кладну земљу. Мртви Арада рачунају се на три до четири тасуће. Многи умрљеле и након што бијажу отпуштени из Арада, услед претрпљених невоља, као трговац Кондаћ из Градишке, која је сакупло још тамам толико силе, да дође до куће и умре у своје кревету. Као свиједоке за све ова грозота на вџаји подначелника босанске Градишке г. Ђорђа Ђурића и лекаре др. Владимира Кујуицића, др. Боконића и др. Јову Малаша, који су били затворени у Араду.

VI.

Грозоте Добоја

У Добоју је било и грозотије. Његова је оклина највећа некропола невиних жртава овог ужасног времена. Ту стиже на 27 децембра 1915 транспорт српских и црногорских заробљеника, са којима је дошло много Босанаца и Херцеговаца, што не мораху оставити свој завичај на граници. Сви, жене, старци, дјеца, морахуше путовати у отвореним маршијским колима, изложени студени, киши, вјетровима, глади, жеђи, неспу. Па ипак све су те муке била морали у истим колима обављати све своје тјелесне потребе; госпође преко очима мушкарца и обртно. (Чујте! Чујте!)

Затворене их у бараке, које су прије служиле за коњску болницу, заражене свим кожним болестима, никад не дезинфиковане, ни счишћене, а pune ђубрета. Брзо стадохе харати грижа, пје-

